

Aktivizující metody ve výuce literární výchovy – lekce LORELEI

Martina Grégrová

104493@mail.muni.cz

Text je ukázkou jedné části metodického materiálu zpracovaného v diplomové práci s názvem Aktivizující metody ve výuce literární výchovy na základní škole – výukový model (2009).

Cílem praktické části diplomové práce bylo zpracování výukového modelu tvořeného podrobnými metodickými scénáři sedmi výukových lekcí pro 8. ročník základní školy (kromě zde uvedené např. lekce s využitím textu prózy Soví zpěv Ivy Procházkové nebo básně Rosa coeli Jana Skácela, texty byly vybírány z čítanky z nakladatelství Fraus).

Model je koncipovaný pro smíšený typ hodiny literární výchovy. Tedy primárně reflektuje práci s literárním textem. Z toho vyplývá použití didaktické interpretace jako hlavní metody, která je doplněna metodami aktivizujícími, mezi které jsou zahrnovány i techniky dramatické výchovy. Lekce jsou doplněny interpretačními komentáři k využitým uměleckým ukázkám.

Zvláštní pozornost při práci s literárními texty je věnována jejich spojitosti s výtvarným uměním, což odpovídá požadavkům mezipředmětové integrace. Vnější integraci se vzdělávací oblastí Umění a kultura, která zpřítomňuje vztah k dějinám umění obecně, podporuje práci s vizuálními a obrazovými systémy v organickém sepětí s literárním textem. Toto komplexní pojetí umožňuje získávat celistvý pohled na kontext estetickovýchovných předmětů. Současně rozvíjí složku kognitivní a emocionální, tedy schopnosti racionálního uvažování, analogie a tvořivé interpretace, obrazotvornosti a estetickou vnímavost.

OBECNÉ VYMEZENÍ LEKCE

Téma hodiny: báseň Lorelei - Heinrich Heine

Cíle hodiny:

Žák:

- porovnává dva překlady téhož textu,
- postihuje rozdíl v charakteristice literární postavy v textovém a vizuálním ztvárnění a vlastními asociacemi,
- popisuje jazykové prostředky literárního díla,
- interpretuje obrazový materiál (ilustraci),
- orientuje se ve struktuře díla,
- v díle vyhledá motivy.

Učivo:

- opakování literárních pojmů – balada, pověst, román, lyrika, epika, lyrickoepická skladba,
- explikace pojmu romantismus a jeho základních rysů.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – EDUCOLAND"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Vyučovací metody:

klasické: výklad, vysvětlování, vyprávění, práce s ilustrací,
specifické - literární výchovy: interpretační: produkční, komparační – intertextová, intratextová, sokratovský rozhovor, tvořivé psaní, odhalování ústřední myšlenky textu, interpretační práce s literární postavou, s kompozicí,
aktivizující: - *diskusní,*

- *dramatická výchova:*

verbálně zvukové - postupné výrazové čtení (dabing),

graficko-písemné - reflexe (reflexivní dialog),

- role na zdi,

komplexní: kooperativní a skupinová výuka, práce v dyádě (partnerská), samostatná práce

Pomůcky:

textový materiál – znění textu v cizím jazyce, dvě odlišné verze překladu (všechny tři verze básně viz Příloha 1), zadání úkolů

vizuální materiál – ilustrace k textu (viz Příloha 2), obrazové ztvárnění lokace děje

Časové rozvržení:

motivační fáze – 8-10 min., první seznámení s textem + orientační dialog – 8-10 min., fáze interpretační + následných literárně estetických činností – 22-24 min., fixační - 5 min.

INTERPRETAČNÍ KOMENTÁŘ K LITERÁRNÍ UKÁZCE

Elegická báseň Lorelei patří do rozsáhlé lyrické sbírky *Kniha písní* od Heinricha Heineho. Jádrem tvoří námět, který básník převzal z okruhu německých národních pověstí. Při jeho zpracování se také inspiroval lidovými baladami. L. Lederbuchová báseň vřazuje do kontextu děl s tematikou *tragického střetu člověka a démonických sil, prezentující romantickou hodnotu citového prožitku tajemna jako vysokou estetickou kvalitu* (Lederbuchová, 2006, s. 72). Ve všech ukázkách jde o jednoduchou kompozici s pravidelným rytmickým spádem a střídavým rýmem. Důraz je položen na vyvolávání subjektivních impresí a asociací vizuálních i auditivních představ. V autorově uměleckém i literárním výrazu se odráží získané životní zkušenosti z doby, kdy Evropa usiluje o znovunastolení starých pořádků a kdy probíhá zápas o dosažení konstantní rovnováhy (období zmarněných ideálů osvícenství a Velké francouzské revoluce). Stále více se tak prohlubuje rozpor mezi vlastní identitou příslušníků mladé generace a okolním světem. Navíc ve 20. letech 19. století po celé Evropě kulminuje vlna revolt, revolucí a národně osvobozeneckých bojů, která tyto pocity rozněcuje. V celé ukázce navíc dominuje subjektivní prožitek autorovy nešťastné lásky. Pocity osamělosti a bezmocnosti vyvěrají jak z nenaplněné lásky, tak z nemožnosti účastnit se na společenském dění. Pojetí romantismu prorůstá do širší dimenze a obohacuje se o další podobu, stává se přímo životním postojem člověka a nezůstává pouze uměleckým směrem. Spojení vznešených ideálů a krušné reality je v ukázce vyjádřeno kompozicí kontrastu, pocity splínu a sklonek k pesimismu. Zřetelně se projevuje melancholie lyrického subjektu, který je Heineovou autostylizací. Výraznou roli v díle sehrává obraz nezkrácených přírodních živlů, které dotváří působivý příběh a současně míří k estetické funkci jazyka a její schopnosti dekodovat postavu Lorelei jako metaforu těchto přírodních živlů.

INTERPRETAČNÍ KOMENTÁŘ K VIZUÁLNÍ (VÝTVARNÉ) UKÁZCE

Malířské ztvárnění podtrhuje rozvíjení smyslové citlivosti. Kresba evokuje představu šťastného partnerského páru, přitom však jde o *vlákání námořníka do mimolidského světa přitažlivou démonickou bytostí* (Lederbuchová, 2006, s. 72). Z kresby jsou patrné rysy romantismu, které korespondují s literární ukázkou – ponurá atmosféra, barvy, voda, pár (muž a žena) a čas, kdy se děj odehrává. V závěru hodiny žáky také můžeme seznámit s dalšími vizuálními vyobrazeními Lorelei včetně Heineho památníku v Bronxu.

METODICKÝ SCÉNÁŘ LEKCE

MOTIVACE - HÁDANKA (ASOCIACE V KRUHU)

Organizační forma – samostatná práce, skupinová výuka

Zadání činnosti

Jako úvodní motivaci, která má žáky zaktivizovat, připravit na další práci a která má také povzbudit proces jejich myšlenkových operací, využijeme originální text v německém jazyce. Po krátkém samostatném zamyšlení nad prohlédnutým textem žáci postupně říkají své nápady, myšlenky a asociace, přičemž mohou rozšiřovat asociaci spolužáka.

Komentář k činnosti

Žáci se pokusí uhodnout, co bude obsahem vyučovací hodiny, proč se před nimi ocitl text v cizím jazyce. Protože minimálně pro polovinu třídy němčina nebude neznámý jazyk, je reálná šance, že z německého názvu identifikují autora i český název. Cílem této motivace je vytvořit moment překvapení a nasměrovat žáky k tomu, aby o literární výchově uvažovali v širším kontextu. Kromě toho, že získáme pozornost žáků, ještě podpoříme prezentovaný fakt, že Heinrich Heine je představitelem německého romantismu. Ve shodě s asociacními zákony (zákon dotyku v prostoru a čase, živosti) umožníme trvalejší osvojení tohoto základního údaje.

VÝKLAD – EXPLIKACE POJMU ROMANTISMUS

Organizační forma – skupinová, vrstevnická výuka

Zadání činnosti

Žáci v početně rovnoměrných skupinách (lépe více skupin o nižším počtu členů) vyhledají pojem romantismus v různých druzích učebních pomůcek (slovník, učebnice literární výchovy, dějepisu, popř. internet, je-li k dispozici). Motivaci pro splnění úkolu zajistíme slibem odměny pro nejrychlejší skupinu. Po uplynutí stanoveného časového limitu vítězové seznámí ostatní se svou prezentací, kterou poté zkorigujeme a dovysvětlíme.

Komentář k činnosti

Nejdříve dostanou prostor pro vyjádření svých představ o tomto pojmu žáci. V první fázi explikace směřujeme k nastínění obecné kulturní situace. V tomto případě jde o zařazení romantismu do sledu univerzálních kulturních období v dějinách a objasnění jeho vzniku. Ve

druhé fázi se zaměříme na lexikální význam pojmu, na jeho slovní základ a základové slovo. Při té příležitosti si žáci zopakují základní literární druhy (román, epika, literární žánr), protože podle instrukcí mají užívat pojmů a vyjádření, kterým rozumí, neznají-li pojmy, užití při výkladu, musí si je vyhledat také. Stanovený časový limit žáky vede k dělbě práce (rozdělení, kdo se kam podívá).

SEZNÁMENÍ S TEXTEM

Komentář k formě čtení

Pro první opravdové seznámení s textem jsem vybrala jednodušší překlad básně od V. Nezvala, které bude probíhat metodou hlasitého a polohlasného čtení (princip ozvěny), hlasitě čte učitel a s dvousekundovým zpožděním po něm polohlasem současně všichni žáci. Takto přečteme pouze prvních pět slok, protože poslední sloku o čtyřech verších dopíšou žáci.

REKONSTRUKCE ZÁVĚRU BÁSNĚ

Organizační forma – skupinová práce

Znění úkolů

- 1) Dopište poslední sloku básně.
- 2) Srovnajte, jak se změnil význam celé básně.
- 3) Srovnajte použité jazykové prostředky.

Zadání činnosti

V první fázi žáci vytvoří ve čtveřicích závěrečnou sloku básně (úkol č. 1). Protože žáky jistě bude zajímat, jak báseň dokončil autor, přečteme po prezentaci výsledků jednotlivých skupin originální závěr. V druhé fázi aktivity žáci prozkoumají významové proměny obsahu (úkol č. 2) a porovnají jednotlivé výrazové prostředky (úkol č. 3).

Komentář k činnosti

V tomto konkrétním případě předpokládáme shodné styčné body a rysy ztvárnění, které vyplynou ze zřetelně vykreslené atmosféry básně, a tudíž že vesměs půjde o totožná obsahová řešení. Textové obměny přitáhnou pozornost k jazykové složce, které se budeme věnovat. Dále *konfrontace původního textu a různých jeho variant, které žáci sami vytváří, zbystruje smysl pro verš a jeho sémantické odstínění* (Kožmín, 1997, s. 156).

INTERPRETAČNÍ ORIENTAČNÍ ROZHOVOR

Organizační forma – skupinová práce

Znění otázek (zadání)

- 1) Jak báseň skončila?
Tragicky, špatně, ...
- 2) Přečtete tomu odpovídající pasáže v textu.
Ta prastará pověst k pláči mě týrá dnes po celý den. Na hory padá stín. Nevšimne si úskalí. Vír loďku podemílá, už nahnul se její kraj.
- 3) Vyjmenujte hlavní protagonisty.
Lorelei, lodník (námořníci).

- 4) V kterou denní dobu se děj odehrává?
Pozdní večer, noc.
- 5) Najděte důkaz v textu.
Vzduch ochladl, už se stmívá, zář slunce dohořívá a na hory padá stín.
- 6) Jaký význam to má pro atmosféru básně?
Symbolika noci s sebou nese představy imaginace, tajuplna, tajemství a nadpřirozených bytostí. Noci byla už od pradávna připisována zvláštní významná moc – noční sny, rituály (svatojánská a filipojakubská noc). Pouze připomeneme, že tyto představy mají hlubší tradici, která sahá až do prehistorie, a že se jako motivy v různých literárních dílech opakují (Erben). Odraz noci jako archetypu nalezneme i v pohádkách, které žáci znají.
- 7) O jaký literární druh a jeho formu se jedná?
Protože v tvorbě z období romantismu se mísí různé žánry a tudíž je obtížné i v tomto případě jej přesně stanovit, spokojíme se proto s obecnou charakteristikou elegická báseň na pomezí lyriky a epiky s inspirací v baladě a pověsti.
- 8) Vyjmenujte charakteristické znaky pověsti, balady a lyrickoepické skladby obecně (opakování).
Balada - pochmurný děj, tragické vyústění, dramatický spád, nadpřirozené bytosti a jevy.
Lyrickoepická skladba - děj s lyrickými vložkami, vyjadřující prožitek a nálady autora.
Pověst – vyprávění o minulosti, které se váže se k určité osobě a místu a ve kterém fantazijní prvky obalují pravdivé jádro.

Komentář k činnosti

Žáci pracují v početně rovnoměrných skupinách. Pro prezentaci výsledků zvolíme variantu reflektivního dialogu v kruhu, kde budeme společně o otázkách diskutovat, čímž vlastně skupiny rozpustíme.

Varianta práce v kruhu má výhodu v tom, že můžeme postupně zapojit všechny žáky a podle potřeby jejich odpovědi můžeme korigovat, čímž je budeme udržovat po celou dobu v aktivním stavu a také je procvičíme v komunikačních dovednostech.

Během dialogu budeme žáky seznamovat s rysy romantismu, tak jak na ně při hledání odpovědí narazíme. Explicite v textu jsou barvitě vyjádřeny kontrastní motivy, obrazy noci, příšeří a nespoutané přírody, které podtrhují základní romantické dojmy tajemna, tajuplna a tragična. Implicitně báseň vyjadřuje střet snu a skutečnosti.

CHARAKTERISTIKA - ROLE NA ZDI

Inspirace činnosti – variace hry „role on the wall“ podle Valenty (1998)

Organizační forma – samostatná práce

Zadání činnosti

Žáci nejdříve samostatně verbálně zpracují vnější a vnitřní charakteristiku postavy Lorelei. V první fázi podle vlastního popisu, který poslouží jako osnova, každý žák napíše do schematicky znázorněné siluety postavy na velkém archu (umístěné ve třídě na viditelném místě) své charakteristiky postavy Lorelei, tak aby se ve schématu neopakovala totožná slovní spojení, v případě shody žáci použijí synonymního, popř. metaforického, vyjádření. Ve druhé fázi žáci do schématu odlišnou barvou napíšou vnější a vnitřní charakteristiku postavy podle textu. Ve třetí fázi k schématu přidají záznam charakteristiky podle ilustrace, při kterém využijí barvu, která se odlišuje od předchozích dvou. Takto formulovaný úkol podporuje

rozvoj slovní zásoby a popř. posiluje schopnost metaforického výrazu. Vnitřní charakteristiky se zaznamenávají dovnitř siluety a vnější kolem ní.

Komentář k činnosti

Abychom demonstrovali rozdíly v subjektivním pojetí žáků vnější a vnitřní charakteristiky postavy bez opory v textu, konfrontaci jejich úsudků s vyjádřením v textu a s ilustrací, rozdělíme aktivitu do několika samostatných kroků (fází). Předpokládáme rozpor mezi tím, jaké charakterové vlastnosti žáci Lorelei přiřadí podle své představy o jejím vzezření (Haló efekt) a tím, jak jsou vyjádřeny v textu. Při použití techniky role na zdi odlišnosti výrazně vyniknou a získáme důkladnou a názornou charakteristiku literární postavy.

1. fáze: Charakteristika podle subjektivní asociace

Otázky k demonstraci popisu

- 1) Jak si představuješ postavu Lorelei, jak asi vypadá? K popisu použij vlastní slova. (vnější charakteristika)
- 2) Jaké má vlastnosti? (vnitřní charakteristika)

Pozn. Představa samotné postavy Lorelei u žáků pravděpodobně nebude vyličeána ponuře. Vnější charakteristika Lorelei bude odpovídat obrazu jemné a překrásné zlatovlasé panny s tváří, jež podivný má jas, která zpívá tak dojmavě. Třpytivé šperky dále evokují i představu princezny. Do vnitřní charakteristiky se promítnou vlastnosti asociované vizuálním vzezřením.

2. fáze: Charakteristika podle textu (navazující aktivita)

Organizační forma – samostatná práce

Otázky k demonstraci popisu

- 1) Jak je Lorelei popsána v textu? (vnější charakteristika)
Překrásná zlatovlasá panna, má dýmavý pás, zlatý hřeben.
- 2) Jak jsou vyjádřeny v textu její vlastnosti?
Metaforou přírodních živlů.

PRÁCE S ILUSTRACÍ – REPRODUKCE

Organizační forma – práce ve dvojici

Zadání činnosti 1

- 1) Vyjmenujte dominantní znaky ilustrace.
Ilustrací ztvárněné prvky romantismu, které se shodují s představami asociovanými textem – červánky, voda, kontrast chladné řeky a planoucího nebe, barvitost, celková ponurá a tajemná atmosféra.
- 2) Proč autor použil tmavou, matnou barvu?
Vyjadřuje dramatičnost, ponurost, tajuplnost a tragičnost.

Komentář k činnosti

Po odeznění účinků ilustrace a krátkém zhodnocení subjektivních dojmů žáci ve dvojicích prokonzultují dvě otázky, které shrnují podstatu ilustrace a její vztah k textu. Předpokládáme veskrze totožné dojmy a pocity z kresby.

Organizační forma – samostatná práce

Zadání činnosti 2 - charakteristika podle ilustrace

Otázky k demonstraci popisu

- 1) Odpovídá ilustrátorovo zobrazení tvé představě o Lorelei?

- Vlastní verbální popis Lorelei se pravděpodobně bude s malířovým pojetím lehce rozcházet (viz výklad výše).
- 2) Proč ilustrátor zobrazil Lorelei právě takto?
Jeho zobrazení odpovídá vnitřní charakteristice postavy bez haló efektu a již zmiňované metafoře. Také otevírá další možnost chápání postavy Lorelei jako personifikovaného přírodního živlu.
  - 3) Odpovídá ilustrace obsahu textu?
Přímá souvislost ilustrace s poslední slokou vyvolává asociace postavy Lorelei jako rusalky nebo bludičky (démonické bytosti, která přináší zkázu).

ČÍM SE INSPIRUJE BÁSNÍK (ILUSTRÁTOR)

Organizační forma – práce v dyádě, reflexivní dialog v kruhu

Zadání činnosti

- 1) Vyhledej co nejvíce kontrastů (v textu i ilustraci).
- 2) Co všechno bylo asi básníkovou inspirací?
Pověst, žena, krajina.
- 3) Uveď důkaz.
Ta prastará pověst k pláči mě týrá dnes po celý den. Na skále sedí panna, co zpívá, ach, co asi? Vypodobnění na ilustraci.
- 4) Připomíná ukázka nějaký jiný příběh?
Příběh o Odysseovi, sirénách, nestvůrách Charybdě a Scylle.

Pozn. Kontrola proběhne v reflexivním dialogu, při kterém budou mít k dispozici texty s ilustrací.

Komentář k činnosti

Aktivita bude probíhat ve třech fázích, nejdříve žáci ve dvojici zkonzultují čtyři krátké otázky, které ve druhé fázi zarámujeme vyprávěním a obrazovým materiálem a zakončíme reflexivním dialogem ve třetí fázi. Úkol rozšiřuje základní poznatky o další rysy romantismu a prohlubuje schopnost orientace v textu, zapojování textu do širších souvislostí. Výběr námětu z německé mytologie zdůrazňuje národní identitu a tradici, obdiv k národní historii a lidové slovesnosti. Samotný výběr lokality, do které je děj situován, zcela splňuje kritéria romanopisců ohledně jeho tajuplnosti, exotičnosti a dobrodružnosti.

VYPRÁVĚNÍ UČITELE

Po skončení předchozí aktivity se s žáky posadíme do kruhu, kde v organické návaznosti s obsahovou náplní textu žáky krátce ústně seznámíme se staroněmeckou pověstí o Lorelei (Lurlai) a místem poblíž města St. Goar a hradu Katz, se kterým je spojována. Vyprávění doprovodíme vizuálním vyobrazením soutěsky, které se říkalo Loreley. Podle pověsti námořníci v těchto místech spatřovali zlaté odlesky a slyšeli podivný zpěv. Tyto jevy připisovali překrásné panně jménem Lorelei. Ve skutečnosti to ale pravděpodobně byla světla z jiných lodí. Dále zvláštní zvuky, které slyšeli, způsobovalo fíčení větru a lámání vln o skály. Tyto skály byly tehdy významné, protože tvořily hranici a také protože podél nich vedla cesta. Další nebezpečnou objektivní zvláštností tohoto místa je kombinace mělčiny směrem po proudu a skály, které obtéká Rýn. Tato kombinace vytváří různě rychlý tok řeky. Ten vytváří

vír, který loďky strhne a rozbije o skaliska. Z tohoto důvodu bylo město St. Goar strategickým místem, protože jeho obyvatelé zachraňovali trosečníky z rozlámaných lodí. Dnes je význam tohoto místa pouze rekreační.

Komentář k činnosti

Pro umocnění subjektivních prožitků z vizuální ukázky i vyprávění položíme několik otázek, typu: „Líbí se vám toto místo? Chtěli byste tam strávit dovolenou? Proč ano/ne. Kdybyste byli na místě lodníka, co byste si mysleli o podivné záři a zpěvu? Jaké pocity byste měli? Proč autor děj umístil zrovna do tohoto místa? Dále se vrátíme k otázkám z předchozí fáze činnosti.

FIXACE – SROVNÁVÁNÍ

Organizační forma – práce v dyádě, skupinová práce

Zadání činnosti

Po výrazném přečtení Hrubínovy verze překladu básně Lorelei budou žáci ve dvojici oba originální české texty srovnávat, vyhledávat shodné a odlišné prvky a současně i rysy romantismu. Prezentace činnosti proběhne tak, že jeden ve dvojici shrne srovnání textu a druhý řekne jeden rys romantismu, každá další dvojice musí přidat pouze dosud nejmenovaný rys.

Komentář k činnosti

Záměrem je dopracovat se poznání, že odlišnost spočívá pouze v jazykových prostředcích a zopakovat probrané rysy romantismu.

REFLEXE

Lekce Lorelei, stejně jako ostatní v diplomové práci, byla aplikována v praxi (ve třídě tzv. výběrově).

Lekce poskytla žákům nový pohled na vnímání literární postavy, technika role na zdi se setkala s velkým ohlasem, každý žák si chtěl do připravené rekvizity (balicí papír se siluetou postavy) napsat svůj nápad, a tak si všichni připravili několik variant charakteristik a také předvedli velkou dávku vynalézavosti při jejím formulování (když bylo třeba výroky upravit, aby se neopakovala totožná slovní spojení). Několik žáků také vyjádřilo přání siluetu postavy více prokreslit (namalovat) a nespokojit se tak pouze se schematickou siluetou. Žáci také věnovali velkou pozornost vyprávění o staroněmecké pověsti.

Citované publikace:

KOŽMÍN, Z. *Interpretace básní*. 2. přepracované vyd. Brno: MU, 1997.

LEDERBUCHOVÁ, L., STEHLÍKOVÁ, M. *Čítanka 8. Učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005.

LEDERBUCHOVÁ, L., STEHLÍKOVÁ, M. *Čítanka 8. Příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2006.

VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. 2. rozšířené vyd. Praha: Agentura Strom, 1998.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Použitý obrazový materiál:

Karel Svolinský: Lorelei (viz Příloha 2)

Lokalita Loreley, památník H. Heineho v Bronxu, M. Pinton: Lorelei, popř. další jsou
dostupné např. na adrese: <http://de.wikipedia.org/wiki/Loreley>

Poznámka:

*Celý text diplomové práce je dostupný na adrese: https://is.muni.cz/auth/th/104493/pdf_m/
Dílčí formální úpravy textu pro potřeby portálu provedla: Jitka Zítková*

Příloha 1 – použité texty

Lorelei – Heinrich Heine

Já sám nevím proč, co to značí,
že jsem tak zamyšlen;
ta prastará pověst k pláči
mě týrá dnes po celý den.

Vzduch ochladl, už se stmívá
a tiše plyne Rýn;
zář slunce dohořívá
a na hory padá stín.

Na skále sedí panna,
má démantový pás,
je celá ošperkovaná,
češe si zlatý vlas.

Má zlatý hřeben v hlavě,
češe se, zpívá si,
zpívá tak dojímavě,
co zpívá, ach, co asi?

Lodník je dojat tím zpěvem,
ten zpěv ho tak ošálí,
že upoután luzným zjevem,
si nevšimne úskalí.

vír loďku podemílá,
už nahnul se její kraj;
to všechno způsobila
svým zpěvem Lorelei.

(přeložil V. Nezval)

Já nevím, co vskutku je se mnou,
že jsem tak zkormoucen;
jak dávnou tu báji temnou
mám vypudit z hlavy ven.

Stmívá se, chladný vzduch vane
a klidně plyne Rýn;
jen temno hory plane,
tam slunce, dole stín.

Překrásná panna, s tváří,
jež podivný má jas,
tam zlatými šperky září
a česá zlatý svůj vlas.

A s hřebenem zlatým si hraje,
zabrána do zpěvu;
ta píseň tak čarovná je,
tak mocného nápěvu.

Tu na plavce v člunu padne
tak divoký stesk a žal;
on nevidí skály zrádné,
zrak nahoru upírá dál.

Vím, klesne pod temnou vodu
člun s plavcem, skončí se báj;
to písní svou, plnou svodů,
jej strhla Lorelei.

(přeložil F. Hrubín)

Heines Loreleylied

Ich weiß nicht was soll es bedeuten,
Dass ich so traurig bin;
Ein Märchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.

Die Luft ist kühl und es dunkelt,
Und ruhig fließt der Rhei;
Der Gipfel des Berges funkelt
Im Abendsonnenschein.

Die schönste Jungfrau sitzet
Dort oben wunderbar;
Ihr goldenes Geschmeide blitzet,
Sie kämmt ihr goldenes Haar.

Sie kämmt es mit goldenem Kamme
Und singt ein Lied dabei;
Das hat eine wundersame,
Gewaltige Melodei.

Den Schiffer im kleinen Schiffe
Ergreift es mit Vildem Weh;
Er schaut nicht die Felsenriffe,
Er schaut nur hinauf in die Höh.

Ich glaube, die Wellen verschlingen
Am Ende Schiffer und Kahn;
Und das hat mit ihrem Singen
Die Loreley getan.

Příloha 2

Kresba Karla Svolinského převzata z Čítanky 8 nakladatelství Fraus (s. 116).

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.